

Mobilne tehnologije i njihov utjecaj na poslovno okruženje

Plavšić, Barbara

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics and Business in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:145:209435>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-23**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera

Ekonomski fakultet u Osijeku

Sveučilišni prijediplomski studij Ekonomija i poslovna ekonomija

Barbara Plavšić

**MOBILNE TEHNOLOGIJE I NJIHOV UTJECAJ NA
POSLOVNO OKRUŽENJE**

Završni rad

Osijek, 2024.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Sveučilišni prijediplomski studij Ekonomija i poslovna ekonomija

Barbara Plavšić

**MOBILNE TEHNOLOGIJE I NJIHOV UTJECAJ NA
POSLOVNO OKRUŽENJE**

Završni rad

Kolegij: Poslovni informacijski sustavi

JMBAG: 0010237747

e-mail: bplavsic@efos.hr

Mentor: prof. dr. sc. Jerko Glavaš

Osijek, 2024.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Faculty of Economics and Business in Osijek

University Undergraduate Study Programme Economics and Business

Barbara Plavšić

**MOBILE TECHNOLOGIES AND THEIR IMPACT ON THE
BUSSINESS ENVIRONMENT**

Final paper

Osijek, 2024.

IZJAVA
O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI,
PRAVU PRIJENOSA INTELKTUALNOG VLASNIŠTVA,
SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA
I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je Završni
(navesti vrstu rada: završni/diplomski/specijalistički/doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na vlastitim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna trajnom pohranjivanju i objavljivanju mog rada u Institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, Repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom Repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti, NN 119/2022).
4. Izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan s dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Barbara Plavšić

JMBAG: 0010237747

OIB: 34809680858

e-mail za kontakt: barbaraplava24@gmail.com

Naziv studija: sveučilišni prijediplomski studij Ekonomije i poslovne ekonomije

Naslov rada: Mobilne tehnologije i njihov utjecaj na poslovno okruženje

Mentor/mentorica rada: prof. dr. sc. Jerko Glavaš

U Osijeku, 16. 09. 2024. godine

Potpis Barbara Plavšić

MOBILNE TEHNOLOGIJE I NJIHOV UTJECAJ NA POSLOVNO OKRUŽENJE

SAŽETAK

Mobilne tehnologije su duboko promijenile poslovno okruženje, unoseći značajne promjene u način rada i interakcije unutar organizacija. Ključni alati poput pametnih telefona, tableta i mobilnih aplikacija omogućuju zaposlenicima pristup informacijama i komunikaciju u svakom trenutku, bez obzira na njihovu lokaciju. Ove tehnologije značajno povećavaju produktivnost omogućavajući rad izvan tradicionalnih uredskih prostora, čime se doprinosi fleksibilnosti i zadovoljstvu zaposlenika. Alati za mobilnu suradnju olakšavaju timski rad i ubrzavaju donošenje odluka.

Mobilne tehnologije također poboljšavaju pristup informacijama u stvarnom vremenu, što poboljšava učinkovitost donošenja odluka i rješavanja problema. Brži pristup informacijama omogućuje organizacijama brže odgovore na tržišne promjene i poslovne zahtjeve. Unapređenje komunikacije unutar organizacija je još jedan ključan utjecaj, jer alati za instant poruke, video konferencije i mobilni e-mail omogućuju zaposlenicima da ostanu povezani i koordinirani, bez obzira na fizičku udaljenost.

Međutim, uvođenje mobilnih tehnologija donosi i sigurnosne izazove. Organizacije moraju implementirati sigurnosne protokole kako bi zaštitile osjetljive informacije od prijetnji poput cyber napada i gubitka uređaja. Također, integracija mobilnih tehnologija može dovesti do promjena u organizacijskoj kulturi, zahtijevajući prilagodbu u načinima upravljanja i komunikacije unutar tima. Poslovne strategije trebaju se prilagoditi kako bi se maksimizirale prednosti koje mobilne tehnologije nude.

Mobilne tehnologije imaju značajan utjecaj na poslovno okruženje, unoseći poboljšanja u produktivnosti, komunikaciji i pristupu informacijama, dok istovremeno predstavljaju izazove u pogledu sigurnosti i organizacijske kulture.

Ključne riječi: mobilne tehnologije, produktivnost, komunikacija, sigurnost podataka, organizacijska kultura, fleksibilnost, udaljeni rad.

THE IMPACT OF MOBILE TECHNOLOGIES ON THE BUSINESS ENVIRONMENT

ABSTRACT

Mobile technologies have profoundly transformed the business environment, significantly changing work methods and internal interactions within organizations. Key components of mobile technologies, such as smartphones, tablets, and applications, enable employees to access data and communicate at any time and from any location. These technologies significantly enhance productivity by allowing work outside traditional office spaces, contributing to employee flexibility and satisfaction. Mobile collaboration tools facilitate teamwork and accelerate decision-making processes.

Mobile technologies also improve real-time access to information, which enhances decision-making efficiency and problem-solving. Faster information access enables organizations to respond more swiftly to market changes and business demands. Improved communication within organizations is another crucial impact, as instant messaging, video conferencing, and mobile email tools allow employees to stay connected and coordinated, regardless of physical distance.

However, the adoption of mobile technologies also brings security challenges. Organizations must implement security protocols to protect sensitive information from cyberattacks and device loss. Additionally, integrating mobile technologies may lead to changes in organizational culture, requiring adjustments in management and communication practices within teams. Business strategies need to adapt to maximize the benefits offered by mobile technologies.

In summary, mobile technologies have a significant impact on the business environment, introducing improvements in productivity, communication, and access to information while simultaneously presenting challenges in terms of security and organizational culture.

Keywords: mobile technologies, productivity, communication, data security, organizational culture, flexibility, remote work.

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
2. Teorijska podloga i prethodna istraživanja.....	2
2. 1. Mobilne tehnologije.....	2
2. 1. 1. Razvoj mobilnih uređaja	3
2. 2. Uloga mobilnih tehnologija u poslovanju.....	6
2. 2. 1. Prilagodljivost zaposlenika na mobilne tehnologije	6
2. 3. Sigurnost podataka kod mobilnih tehnologija.....	8
2. 4. Sigurnosni izazovi i inovacije u poslovnome okruženju	11
2. 4. 1. Inovacije u poslovanju	12
2. 4. 2. Komunikacija i suradnja zaposlenika	12
2. 4. 3. Produktivnost i efikasnost	13
2. 5. Trendovi u razvoju mobilnih tehnologija	15
3. Opis istraživanja i rezultati istraživanja.....	17
3. 1. Povećanje produktivnosti.....	17
3. 2. Bolja suradnja i komunikacija	17
3. 3. Pristup informacijama	18
3. 4. Izazovi	18
4. Rasprava.....	19
5. Zaključak	20
LITERATURA	21
POPIS SLIKA.....	24

1. Uvod

Mobilne tehnologije su doživjele vrlo brz razvoj u posljednjih 20 godina, postajući jedan od ključnih elemenata u samome poslovanju i privatnome životu. U današnje vrijeme nude niz mogućnosti vezano za komuniciranje, posao i ostale aktivnosti, transformirajući prvobitan način uspostavljanja poziva i slanja poruka.

Ovaj završni rad istražuje kakav je utjecaj današnjih mobilnih tehnologija na poslovno okruženje, analizirajući suradnju, komunikaciju, procese, upravljanje odnosima i poslovima. Napredne mobilne tehnologije daju mogućnost da sami zaposlenici budu učinkovitiji i prilagodljiviji te pružaju i mogućnosti da se organizacije bolje pripreme za tržište i konkurenciju.

U suvremenom globaliziranom svijetu, mobilne tehnologije pružaju podršku brzim i zahtjevnim modelima poslovanja, ali kroz pametne telefone, tablete i mobilne aplikacije tvrtke imaju mogućnost upravljati poslovnim zadacima u realnom vremenu, unaprijediti komunikaciju s klijentima i brzo reagirati na promjene na tržištu.

Ovaj rad će analizirati utjecaj mobilnih tehnologija na razne aspekte poslovanja, obuhvatiti njihov povijesni razvoj, razmotriti sigurnosne rizike i prilike te pružiti primjere primjene mobilne tehnologije u različitim industrijama.

Kroz analizu ovog rada cilj je pokazati da mobilne tehnologije otvaraju inovativne prilike za rast i napredak te na takav način postaju neizostavan alat za poboljšanje poslovanja.

2. Teorijska podloga i prethodna istraživanja

U ovoj fazi prikupljeni su sekundarni izvori a oni obuhvaćaju znanstvene radove i članke s fokusom na teorijske osnove mobilnih tehnologija i njihovu evoluciju. Prikupljena literatura prikazuje utjecaj mobilnih tehnologija na produktivnost, komunikaciju i organizacijsku kulturu. *Forbes* (2021) i drugi izvori govore o digitalnim inovacijama i prednostima mobilnih uređaja za poslovne subjekte. Osim prednosti, sekundarni podaci analizirani u ovom radu pridonose razumijevanju izazova i sigurnosnih rizika s kojima se suočavaju poslovne organizacije.

2. 1. Mobilne tehnologije

Mobilne tehnologije su značajno promijenile način na koji se odvija poslovanje i svakodnevni život. Korištenje mobilnih uređaja poput pametnih telefona i tableta omogućilo je tvrtkama novu dimenziju povezivanja s partnerima, klijentima i unutar samih organizacija. Ove tehnologije su dovele do ključnih promjena u poslovnim praksama, osobito kroz mogućnost rada izvan ureda, što značajno doprinosi fleksibilnosti i produktivnosti zaposlenika. Mobilne aplikacije omogućuju pristup poslovnim dokumentima, alatima za upravljanje projektima i komunikacijskim alatima, čime se pojednostavljuje rad i poboljšava učinkovitost (European Commission, 2020).

Evolucija mobilnih tehnologija od osnovnih mobilnih telefona do suvremenih pametnih uređaja i nosivih tehnologija pokazuje njihovu ključnu ulogu u modernom poslovanju. Ove tehnologije omogućuju korisnicima da ostanu informirani i angažirani te sudjeluju u raznim radnim aktivnostima kao što su radionice i seminari, čime se dodatno povećava njihova produktivnost (Forbes, 2021). Komunikacija s klijentima je također poboljšana zahvaljujući mobilnim aplikacijama, društvenim mrežama i chat platformama, što poboljšava korisničko iskustvo i omogućava brzu reakciju na zahtjeve klijenata (Gartner, 2021).

Mobilne tehnologije pomažu u distribuciji proizvoda i povezivanju s većim brojem korisnika uz niže troškove. Trendovi u mobilnim tehnologijama donose konkurentske prednosti i smanjuju operativne troškove. Međutim, iako nude brojne prednosti, iste donose i izazove, osobito u vezi sa sigurnošću podataka. Stoga je važno da organizacije implementiraju odgovarajuće sigurnosne mjere kako bi zaštitile osjetljive informacije i maksimalno iskoristile prednosti koje ove tehnologije nude, dok istovremeno minimiziraju potencijalne rizike (OECD, 2020; McKinsey & Company, 2019).

2. 1. 1. Razvoj mobilnih uređaja

Razvoj mobilnih uređaja prošao je kroz nekoliko ključnih faza od svojih ranih dana do današnjih naprednih modela. Početni mobilni telefon, Motorola DynaTAC 8000X, predstavljen je još 1983. godine, a bio je značajan po svojoj veličini i osnovnim funkcijama usmjerenim na glasovne pozive (Forbes, 2021).

U ranim 1990-ima, uvođenje SMS-a povećalo je funkcionalnost i popularnost mobilnih telefona. Kasnije, razvoj aplikacija kao što su alarmi, satovi, kalendari i igre dodatno je unaprijedio korisnost tih uređaja (Gartner, 2020).

Slika 1., Motorola DynaTAC 8000x (izvor: www.portofon.com)

Nakon Motorole veliki zaokret donosi smartphone serija Nokia 9000 Communicator. Ovo je prvi smartphone na tržištu i predstavljen je 1996. godine. Izgled ovog smartphonea može se vidjeti na slici 2.

Slika 2., Nokia 9000 Communicator (izvor: mobilephonemuseum)

Veliki iskorak u razvoju mobilnih tehnologija dogodio se 2007. godine s lansiranjem prvog iPhone-a, koji je uveo zaslon osjetljiv na dodir i App Store (trgovinu aplikacijama i igrama), omogućujući korisnicima preuzimanje aplikacija i mobilnih igara (Apple, 2022). Sljedeće godine, Google je predstavio svoj Android operativni sustav, koji je zbog svoje prilagodljivosti stekao veliki broj korisnika i postao ključan na tržištu mobilnih uređaja (McKinsey & Company, 2019). Ova konstantna konkurencija između Applea i Googlea ubrzala je razvoj tehnologije, uključujući poboljšanja poput boljih kamera, sve većih zaslona i bržih procesora (OECD, 2020).

Uvođenje 5G mreže (umjesto dotadašnje 3G i 4G) 2020. godine omogućilo je brži prijenos podataka, poboljšane streaming usluge i nove mogućnosti kao što su proširena i virtualna stvarnost (European Commission, 2020). Također, integracija umjetne inteligencije u mobilne uređaje omogućila je neke napredne funkcije kao što su mobilno plaćanje, prepoznavanje lica i pametni asistenti poput Siri (IOS) i Google Asistenta (Android), što je poboljšalo korisničko iskustvo (Deloitte, 2021).

Danas su u trendu mobilni uređaji s savijenim zaslonima (Samsung Z Flip), sve veći ekrani, pametni satovi i tehnologije proširene i virtualne stvarnosti. Razvoj mobilnih tehnologija nastavlja se ubrzavati, a njihova uloga u poslovanju i svakodnevnom životu postaje sve važnija (Forbes, 2021; McKinsey & Company, 2019).

Slika 3., Evolucija mobilnih telefona od 1992. do 2014. godine (izvor: www.wikipedia.org)

2. 2. Uloga mobilnih tehnologija u poslovanju

Utjecaj mobilnih tehnologija na poslovno okruženje značajno je promijenio način na koji tvrtke posluju u odnosu na prethodne metode. Dok se tradicionalno poslovanje oslanjalo na papirnatu dokumente, komunikaciju putem sastanaka i ograničene računalne funkcionalnosti, mobilne tehnologije su donijele revoluciju u poslovanje omogućujući plaćanje putem mobilnih uređaja, otvaranje novih komunikacijskih kanala, te poboljšanje postojećih procesa (Gartner, 2021). U današnje vrijeme, većina tvrtki integrira mobilne tehnologije u svoje poslovne operacije, podržava odnose s klijentima, prodaju proizvoda i usluga, te poboljšava korisničko iskustvo i rješavanje problema koristeći samo jedan uređaj (McKinsey & Company, 2021).

Napredak u razvoju softverskih rješenja omogućio je tvrtkama da unaprijede svoje prodajne strategije, učinkovitije predstavljaju svoje proizvode, bolje se natječu na tržištu, povećaju fleksibilnost i produktivnost, te ostvaruju veće profite (Deloitte, 2021). Mobilne tehnologije dodaju značajnu vrijednost poslovanju kroz omogućavanje rada na daljinu, što povećava zadovoljstvo zaposlenika i smanjuje troškove, dok istovremeno privlači korisnike koji preferiraju tvrtke koje nude moderne tehnološke usluge (Forbes, 2021). Povratne informacije korisnika postaju dostupnije putem mobilnih uređaja, što je ključno za tvrtke koje su tek započele s poslovanjem (OECD, 2020).

S obzirom na prevalenciju mobilnih uređaja među korisnicima, tvrtke mogu koristiti mobilne e-trgovine za pregled proizvoda i usluga te obavljanje narudžbi iz vlastitih domova, dok financijske institucije koriste mobilne aplikacije za upravljanje računima i zaštitu podataka (European Commission, 2020). Iako mobilne tehnologije nude brojne prednosti, važno je pažljivo planirati njihovu implementaciju i upravljanje kako bi se minimizirali potencijalni sigurnosni rizici (Gartner, 2020).

2. 2. 1. Prilagodljivost zaposlenika na mobilne tehnologije

Prilagodljivost zaposlenika na mobilne tehnologije donijela je značajne promjene u poslovnom okruženju. Danas je uobičajeno da zaposlenici koriste pametne telefone koje često osigurava sama tvrtka. Ovi uređaji omogućuju pristup svim ključnim poslovnim alatima kao što su e-mail, dokumenti, bilješke, kalendari i različite aplikacije koje poboljšavaju radne procese i produktivnost (Gartner, 2021). Upotreba mobilnih telefona za obavljanje radnih zadataka postaje sve češća, jer zaposlenicima omogućuje rad s bilo kojeg mjesta, uključujući kafiće, putovanja ili dom (McKinsey & Company, 2021). Ova fleksibilnost značajno doprinosi većem zadovoljstvu zaposlenika, jer omogućuje bolje usklađivanje privatnog i poslovnog života, što posljedično poboljšava njihovu motivaciju i angažman (Deloitte, 2021).

Komunikacijski alati poput Microsoft Teamsa, Zooma, e-maila, WhatsAppa i Vibera, Slacka, omogućuju brže rješavanje problema i učinkovitiju unutarnju komunikaciju unutar tvrtki, zahvaljujući bržem prijenosu informacija i mogućnosti interakcije u stvarnom vremenu (Forbes, 2021). Ovi alati ne samo da olakšavaju svakodnevnu komunikaciju, već i omogućuju zaposlenicima da brzo primaju obavijesti i ažuriranja, čime se poboljšava donošenje odluka i opća poslovna učinkovitost.

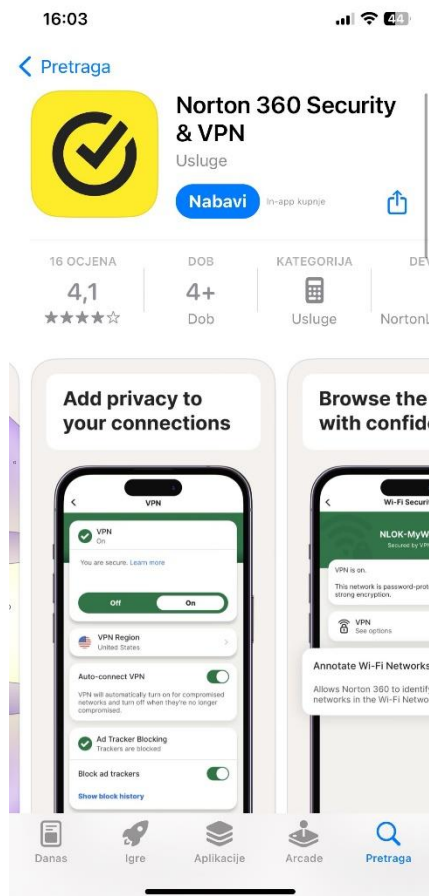
S razvojem mobilnih tehnologija, zaposlenici su postali digitalno pismeni, koristeći razne aplikacije za obavljanje zadataka i sudjelovanje u radionicama i tečajevima koji im pomažu u profesionalnom razvoju i prilagodbi novim tehnologijama (OECD, 2020). Ove tehnologije potiču kontinuirani razvoj vještina i omogućuju zaposlenicima da se bolje prilagode promjenama u poslovnom okruženju. Mnoge velike tvrtke danas razvijaju vlastite aplikacije prilagođene specifičnim potrebama svojih zaposlenika kako bi unaprijedile interne procese, povećale učinkovitost i produktivnost te stvorile bolje radno okruženje (European Commission, 2020).

Osim što poboljšava produktivnost, mobilna tehnologija igra ključnu ulogu u podršci fleksibilnim radnim aranžmanima, poput rada od kuće, koji postaje sve popularniji, pogotovo među mlađim generacijama. Ovi alati omogućuju zaposlenicima da ostanu povezani i angažirani bez obzira na fizičku udaljenost, čime se smanjuju troškovi putovanja i povećava zadovoljstvo zaposlenika (Gartner, 2021). Sve ove promjene ne samo da unapređuju poslovne operacije već i poboljšavaju radnu atmosferu i angažman zaposlenika.

2. 3. Sigurnost podataka kod mobilnih tehnologija

Sigurnost podataka u mobilnim tehnologijama postaje sve značajnija s obzirom na sve češće prijetnje i ranjivosti koje se pojavljuju u digitalnom okruženju. Korisnici mobilnih uređaja suočavaju se s različitim sigurnosnim rizicima zbog činjenice da se često povezuju na nepouzdana mreže. Korištenje javnih Wi-Fi mreža u kafićima, hotelima ili drugim javnim prostorima može izložiti podatke korisnika prijetnjama, kao što su presretanje komunikacije ili neovlašteni pristup podacima (Huang et al., 2021).

Zaposlenici koji koriste službene mobilne uređaje izvan poslovnog okruženja suočavaju se s dodatnim rizicima, uključujući mogućnost krađe ili gubitka uređaja. Ovi incidenti mogu rezultirati kompromitacijom osjetljivih informacija, što čini zaštitu podataka prioritetom za tvrtke (Kaspersky, 2021). Cyber sigurnost, koja uključuje zaštitu podataka od neovlaštenog pristupa, krađe i oštećenja, postaje ključna komponenta u očuvanju sigurnosti mobilnih tehnologija.

Slika 3., Antivirusni softver za Apple mobitele (izvor: screenshot s mobilnog uređaja autora)

Za učinkovitu zaštitu od prijetnji, tvrtke implementiraju različite sigurnosne mjere, uključujući antivirusne programe i specijalizirane alate za zaštitu podataka (Bitdefender, Kaspersky, McAfee...).

Cyber sigurnost obuhvaća više aspekata, uključujući:

- Informacijska sigurnost: Ova vrsta sigurnosti fokusira se na zaštitu povjerljivosti, integriteta i dostupnosti informacija. Primjena enkripcije i zaštite pristupa može pomoći u sprječavanju neovlaštenog pristupa i zaštiti privatnosti korisnika (ISO/IEC, 2021).
- Sigurnost mreže: Ova komponenta koristi tehnologije poput vatrozida, VPN-a i sigurnosnih protokola kako bi zaštitila mrežne resurse od prijetnji i napada. Redovito ažuriranje sigurnosnih sustava i provođenje sigurnosnih provjera ključni su za očuvanje sigurnosti mreže (Cisco, 2021).
- Sigurnost aplikacija: Razvoj sigurnih aplikacija uključuje primjenu sigurnosnih standarda tijekom faze razvoja i implementaciju redovitih ažuriranja kako bi se zaštitili

od poznatih prijetnji. Ovaj aspekt također uključuje korištenje antivirusnih programa za mobilne uređaje (OWASP, 2021).

- Zaštita web-stranica: Sigurnost web-stranica važna je za zaštitu online prisutnosti tvrtke. Mjere kao što su SSL certifikati, redovite sigurnosne provjere i zaštita od DDoS napada pomažu u očuvanju sigurnosti web-stranica (Symantec, 2021).
- Oporavak u slučaju štete: Planiranje za oporavak nakon cyber napada uključuje uspostavljanje strategija za minimiziranje štete, kao što su redovito backupiranje podataka, implementacija plana oporavka i procjena rizika (IBM, 2021).

Unatoč primjeni ovih sigurnosnih mjera, tvrtke se suočavaju s rastućim prijetnjama poput phishing napada, hakiranja i drugih cyber prijetnji koje mogu uzrokovati značajne financijske gubitke i ugroziti reputaciju tvrtke (McAfee, 2021). Zaštita od tih prijetnji zahtijeva proaktivno upravljanje sigurnosnim rizicima, uključujući obuku zaposlenika o sigurnosnim praksama, enkripciju podataka i dvofaktorsku autentifikaciju (Trend Micro, 2021).

Umjetna inteligencija i strojno učenje također igraju ključnu ulogu u poboljšanju sigurnosti mobilnih uređaja. Ove tehnologije pomažu u prepoznavanju obrazaca prijetnji i automatskom odgovaranju na sigurnosne incidente, čime se smanjuje rizik od ugrožavanja podataka i sustava (Google, 2021).

Osim tehnoloških rješenja, važno je pridržavati se pravnih standarda poput GDPR-a (Opća uredba o zaštiti podataka) koji postavljaju stroge zahtjeve za zaštitu osobnih podataka. Tvrtke su odgovorne za implementaciju sigurnosnih protokola koji udovoljavaju ovim standardima kako bi izbjegle pravne posljedice i zaštitile privatnost korisnika (European Union, 2020).

Stoga, sigurnost podataka u mobilnim tehnologijama zahtijeva sveobuhvatan pristup koji uključuje tehničke, organizacijske i pravne mjere za učinkovitu zaštitu podataka i očuvanje povjerenja korisnika.

2. 4. Sigurnosni izazovi i inovacije u poslovnome okruženju

Mobilna tehnologija donijela je značajne promjene u način na koji poduzeća upravljaju svojim poslovanjem, a digitalizacija je ključni faktor u ovom procesu. Uvođenje inovacija omogućilo je poduzećima da funkcionalnost i efikasnost podignu na višu razinu, stvarajući nove usluge, modele i proizvode. Digitalizacija, koja je postala glavna tema u modernom poslovanju, nudi brojne prednosti, ali i postavlja izazove. Ona omogućuje poduzećima da bolje razumiju potrebe i želje svojih klijenata, optimiziraju korištenje resursa, analiziraju ponašanje konkurencije i razviju strategije koje će im pomoći da ostvare svoje ciljeve (Banjac, 2020).

Osim što digitalizacija donosi mogućnost poboljšanja poslovnih procesa, ona također omogućuje suradnju s partnerima, uključujući startupe i tehnološke dobavljače. Ova suradnja može rezultirati razvojem novih proizvoda i usluga koje koriste digitalne tehnologije. Međutim, prilagodba digitalnom ekosustavu koji se brzo mijenja predstavlja dugotrajan i često skup proces. Poduzeća moraju biti spremna na ove izazove i osigurati da njihova strategija bude fleksibilna i prilagodljiva kako bi se nosila s nepredviđenim problemima i promjenama u tržištu (Jovanović, 2019).

Digitalizacija također zahtijeva da poduzeća implementiraju sigurnosne mjere koje će zaštititi njihove podatke i resurse od potencijalnih prijetnji. Ovo uključuje uspostavljanje sigurnosnih protokola i strategija za upravljanje rizicima kako bi se osigurala integritet i povjerljivost informacija. Digitalne inovacije, iako korisne, donose sa sobom potrebu za stalnim prilagodbama i unapređenjima sigurnosnih sustava kako bi se zaštitili od cyber prijetnji i drugih sigurnosnih izazova (Klarić, 2021).

Uspjeh u digitaliziranom poslovnom okruženju zahtijeva od poduzeća da ne samo inoviraju, već i da usmjere svoje napore na osiguranje sigurnosti podataka i zaštitu poslovnih interesa. To uključuje stalno praćenje i evaluaciju sigurnosnih praksi, ulaganje u obrazovanje zaposlenika o sigurnosnim prijetnjama i implementaciju tehnologija koje mogu pomoći u otkrivanju i sprečavanju sigurnosnih incidenata (Radoš, 2022).

2. 4. 1. Inovacije u poslovanju

Inovacije i tehnologija igraju ključnu ulogu u rastu i razvoju poduzeća, čineći ih temeljem uspješnog poslovanja i konkurentne prednosti (Draganić, 2008). Kroz inovacije, poduzeća stječu sposobnost prilagodbe novim ciljevima i izazovima, čime se značajno povećava njihova produktivnost u različitim poslovnim aspektima. Suvremena mobilna tehnologija i inovacije oblikuju poslovne procese i strategije, što je nužno za održiv razvoj poduzeća u modernom poslovnom okruženju (Vuković, 2019).

S razvojem mobilne tehnologije, poduzeća su morala uvesti značajne promjene kako bi se uskladila s novim tehnološkim zahtjevima. Inovacije, koje su primarno potaknute napredovanjem tehnologije, omogućuju poduzećima da bolje definiraju i postignu svoje ciljeve. Uvođenje mobilne tehnologije donijelo je brojne prednosti, uključujući poboljšanje interakcije između zaposlenika i kupaca, zahvaljujući alatima kao što su pametni telefoni, tableti, aplikacije i bežične mreže (Mihalj, 2020).

Mobilne aplikacije su transformirale poslovanje, omogućujući poduzećima da poboljšaju svoje operacije za više od 50% pružajući zaposlenicima mogućnost komunikacije s kupcima u bilo kojem trenutku i s bilo kojeg mjesta. Ova tehnologija također je omogućila razvoj mobilne trgovine, gdje poduzeća koriste aplikacije za olakšavanje procesa kupovine i odabira proizvoda iz udobnosti vlastitog doma. Kroz ove aplikacije, poduzeća mogu bolje razumjeti preferencije i želje svojih kupaca (Kolar, 2021).

Pored toga, mobilna tehnologija je popularizirala beskontaktna plaćanja putem pametnih telefona, što je postalo još važnije tijekom pandemije COVID-19 zbog potrebe za smanjenjem fizičkog kontakta. Ova metoda plaćanja je postala uobičajena i sve češće korištena, što pokazuje koliko brzo inovacije u mobilnoj tehnologiji mogu utjecati na način na koji korisnici obavljaju svakodnevne transakcije (Škorić, 2022).

2. 4. 2. Komunikacija i suradnja zaposlenika

Svaka organizacija funkcionira kao složena komunikacijska mreža koja uključuje prijenos informacija, uvjeravanje, donošenje odluka i izvršenje poslovnih transakcija. U svakoj organizaciji postoje različite komunikacijske mreže koje se međusobno isprepliću i djeluju kao ključni elementi u ostvarivanju poslovnih ciljeva (Fox, 2001). Efikasno poslovanje temelji se na kvalitetnoj komunikaciji i suradnji među zaposlenicima koji dijele zajedničke ciljeve. Uspostava pozitivnih međuljudskih odnosa unutar organizacije ključna je za ostvarivanje tih ciljeva, jer omogućuje pravilan rad i koordinaciju unutar tima.

Komunikacijski kanali unutar poduzeća igraju presudnu ulogu jer informacije koje se njima prenose mogu značajno utjecati na učinkovitost i uspjeh organizacije. Loše upravljanje komunikacijskim kanalima može dovesti do kašnjenja, netočnih informacija i nesigurnosti u vezi s izvorom informacija, što može negativno utjecati na poslovanje (Kolar, 2021). Stoga, osiguranje sigurnosti komunikacije i učinkovita suradnja među zaposlenicima predstavljaju ključne aspekte uspješnog poslovanja i postizanja organizacijskih ciljeva.

Da bi se osigurala kvalitetna komunikacija, poduzeća moraju implementirati mjere koje garantiraju da komunikacija između zaposlenika bude točna i pravovremena. To uključuje razvoj i primjenu strategija za poboljšanje komunikacijskih kanala i zaštitu od mogućih nesporazuma i grešaka koje bi mogle negativno utjecati na poslovanje (Škorić, 2022).

2. 4. 3. Produktivnost i efikasnost

Mobilne tehnologije značajno unapređuju standardizaciju svakodnevnih poslovnih aktivnosti u poduzećima. Ove tehnologije omogućuju zaposlenicima da bolje upravljaju svojim vremenom i brže odgovaraju na promjene u radu, čime se poboljšava učinkovitost i protok informacija unutar organizacije. Prema Judgeu i Robbinsu (2010), produktivnost se definira kao „mjera radne performanse koja obuhvaća učinkovitost i efikasnost“ (str. 27). S obzirom na ubrzan način rada i rastuću potrebu za brzim odgovorima, mobilne tehnologije omogućuju bržu razmjenu informacija i fleksibilnost koja doprinosi boljem obavljanju zadataka.

Iako visoka tehnologija može unaprijediti radne procese, postoji izazov u održavanju zadovoljstva zaposlenika. Nezadovoljstvo na poslu može smanjiti produktivnost i učinkovitost,

što negativno utječe na poslovanje i ciljeve poduzeća. Istraživanja pokazuju da zadovoljniji zaposlenici imaju veću sklonost postizanju boljih rezultata, što može rezultirati povećanjem profita i boljim poslovnim ishodima (Petrović, 2021). Stvaranje pozitivnog radnog okruženja, gdje se uvažavaju stavovi i potrebe zaposlenika, ključan je faktor za postizanje visoke produktivnosti. Organizacije koje uspješno integriraju tehnologiju uz istovremeno pružanje podrške zaposlenicima mogu primijetiti značajne koristi u vidu povećane efikasnosti i poboljšane ukupne izvedbe.

Osim što je važno osigurati dobar radni okoliš, poduzeća trebaju razmotriti implementaciju sustava nagrađivanja kako bi dodatno motivirali zaposlenike. Sustavi nagrađivanja mogu uključivati novčane bonuse, pohvale, ili prilike za profesionalni razvoj, što sve doprinosi povećanju radne motivacije i, posljedično, produktivnosti (Jurić, 2022). Integracija mobilnih tehnologija u svakodnevne poslovne procese, uz odgovarajuće nagrade i priznanja za uspješan rad, može stvoriti sinergiju koja će maksimalno povećati efikasnost i uspješnost poduzeća.

Uz to, mobilne aplikacije koje omogućuju jednostavan pristup informacijama i alatima za obavljanje posla značajno smanjuju vrijeme potrebno za obavljanje zadataka i omogućuju zaposlenicima da se fokusiraju na ključne aktivnosti koje doprinose ciljevima poduzeća. Primjena tehnologije u mobilnom radu ne samo da poboljšava produktivnost, već i omogućuje zaposlenicima da bolje balansiraju privatne i profesionalne obaveze, što dodatno poboljšava njihov angažman i zadovoljstvo na poslu.

2. 5. Trendovi u razvoju mobilnih tehnologija

Mobilne tehnologije i aplikacije ponudile su novu praktičnost, pristup, angažman, jednostavnost i kupnju jednim dodirrom svog mobilnog uređaja. Jedan od važnijih trendova mobilnih tehnologija je monetizacija aplikacija, odnosno sami razvoj mobilne tehnologije globalno je ponudio mnoga rješenja i inovacije svim korisnicima ove tehnologije. Trendovi u samome razvoju ovakve tehnologije kreirali su dubinsku promjenu kako u poslovnoj sferi, tako i u društvenoj sferi. Mobilni marketing je "primarni alat za digitalnog svejeda" i sada traje "doba aplikacija" s mobilnim aplikacijama koje postaju najvrući trend u nastajanju za angažiranje korisnika izvan jednokratnog promotivnog otkupa (Tuncay, 2021.)

Jedna od ključnih riječi ovdje su društvene mreže koje su poduzećima pomogle da svoje poslovanje poboljšaju na razne načine. Za društvene mreže možemo iskoristiti definiciju: "uslugu temeljenu na internetu koja omogućuje pojedincima da izgrade javni ili polu-javni profil unutar omeđenog sustava, artikuliraju listu drugih korisnika s kojima dijele vezu i gledaju i koriste vlastiti popis veza i popise veza drugih unutar sustava." (Boyd, Ellison, 2007., str. 211.).

Društvene mreže su besplatne za sve korisnike i baš zbog toga većina današnjih poduzeća ih upotrebljava kako bih promovirala svoje poslovanje i svoje proizvode te dostigla ciljanu publiku. Upotreba društvenih mreža je u posljednjih par godina postala sve snažnija i razvijenija, mobilna tehnologija je zbog ovakvog načina i doživjela svoj rast zbog praćenja imenovanih trendova i odgovaranja na preferencije i želje svojih potrošača. Društvene mreže kao Instagram, Facebook i Tik-tok dostigle su svoju popularnost u vremenu COVID-19-a, zbog njihove pristupačnosti i jednostavnosti. Većina poduzeća je za to vrijeme iskoristila priliku da svoje poduzeće promovira na jedini i najbolji mogući način te tako ostala u kontaktu sa svojim potrošačima. Proširenje 5G mreže omogućilo je svima da se brže i bolje povežu te ova mreža otvorila je različite mogućnosti kako poduzećima tako i ostalim potrošačima te donijela brojne prednosti.

Mobilna tehnologija različitim trendovima imala je uspon prema vrhu jer svijet kakav se poznaje, mijenja se u digitalni svijet koji nudi prednosti koje omogućuju da se dosadašnji poslovi odrađuju brže. Trendovi u današnjoj mobilnoj tehnologiji ukazuju na ključnu ulogu

koja će bolje i jasnije oblikovati budućnost sa svojim inovativnim rješenjima i mogućnosti te promijeniti sam način života. Ovi trendovi ističu važnu prilagodljivost i prisvajanje novih tehnologija, a posebno mobilne tehnologije koja će pružiti mnogo različitih mogućnosti za iskorištavanje prednosti ovakvih trendova.

3. Opis istraživanja i rezultati istraživanja

U završnom radu spominju se sekundarna istraživanja kao glavna vrsta korištenog istraživanja. To uključuje analizu postojećih znanstvenih radova, knjiga, članaka i internetskih izvora koji se fokusiraju na teorijske osnove mobilnih tehnologija i njihov utjecaj na poslovanje. Autorica rada se oslanja na prikupljene podatke iz relevantne literature kako bi se analizirao utjecaj mobilnih tehnologija na produktivnost, komunikaciju i sigurnost podataka unutar organizacija. Prilikom prikupljanja i analiziranja literature dolazi se do zaključka kako je mobilna tehnologija uvelike pridonijela razvoju suvremenog poslovanja. Osim toga, pridonijela je i ubrzanju poslovnih procesa i zadovoljstvu zaposlenika.

3. 1. Povećanje produktivnosti

Mobilne tehnologije su omogućile zaposlenicima fleksibilniji rad, pristup radnim alatima i informacijama koje dobivaju u realnom vremenu. Na taj se način smanjilo vrijeme koje je potrebno za obavljanje zadataka. Aplikacije poput Slacka, Zooma ili Teamsa omogućile su pojednostavljenu komunikaciju i uštedu vremena. Tvrtka koja je stvorila Slack do 2025. godine ima cilj doći do 75 milijuna korisnika diljem svijeta. Osim toga označena je kao jedna od najboljih komunikacijskih platformi koju koriste tvrtke (Business.com)

3. 2. Bolja suradnja i komunikacija

Kao i prethodno navedeno, mobilne tehnologije su poboljšale komunikaciju unutar timova, a to je važno za tvrtke koje zapošljavaju remote radnike ili međunarodne timove. Mobilnim

aplikacijama poput ranije navedenog Zooma, Teamsa ili Slacka odvija se jednostavna razmjena informacija i suradnja bez obzira na fizičku udaljenost.

3. 3. Pristup informacijama

Jedna od ključnih stavki je mogućnost trenutnog pristupa važnim poslovnim podacima i onda kada zaposlenik nije u svom fizičkom uredu. Na temelju mobilnosti, zaposlenici mogu brže donositi odluke na temelju najnovijih informacija.

3. 4. Izazovi

Najveći izazov je u sigurnosti i krađe podatka, pogotovo u situacijama kada zaposlenici koriste svoje vlastite mobilne uređaje koji nisu dovoljno zaštićeni od curenja podataka. Još jedna od pogrešaka je što neki zaposlenici koriste isti uređaj za privatnu i poslovnu uporabu. Mobilni uređaji prepuni su osjetljivih poslovnih informacija te su tako velika meta za zloupotrebljavanje.

4. Rasprava

U prethodnom istraživanju spominje se dosta prednosti mobilnih tehnologija. U proteklom desetljeću, mobilne tehnologije su promijenile način poslovanja. Tvrtka Coca-Cola jedna je od prvih koja je implementirala mobilne tehnologije kako bi prodajni tim u svakom trenutku mogao pristupiti podacima o klijentima i narudžbama u stvarnom vremenu. Iako su prednosti brojne (produktivnost, ušteda vremena, informacije), nije moguće ignorirati i izvjesne sigurnosne rizike.

Pravi primjer je tvrtka Alcatel koja se našla u središtu skandala kada se otkrilo kako je imala pametne telefone s unaprijed instaliranim špijunskim softverom. Navedeno je omogućilo pristup osjetljivim informacijama korisnika.¹ Osim ovog primjera, možemo spomenuti i 7-Eleven incident gdje 7Pay aplikacija imala sigurnosni propust kod ponovnog postavljanja lozinke, a navedeno je omogućilo hakerima krađu od 500.000\$ od korisnika. Ovi primjeri gdje su kompromitirani podaci korisnika su ogledalo slabe sigurnosne prakse tvrtki ali i zaposlenika. Tvrtke bi se trebale orijentirati prema boljim i suvremenijim metodama enkripcije i autentifikacije kako bi zaštitili i sebe i svoje klijente. Osim ulaganja u sigurnost, redovito ažuriranje aplikacija i softverskih sustava, ključno je ulagati i u edukaciju zaposlenika o sigurnosnim prijetnjama i pravilnom rukovođenju mobilnim tehnologijama. Zaposleni se mogu educirati s redovitim radionicama i treninzima poput radionica ili webinarara. Putem radionica, zaposlenici će lakše prepoznati phishing napade i nesigurne aplikacije. Ove edukacije nužne su kod osoba koje nisu vične novim tehnologijama. Osim edukacija, nije loše imati pravila i politiku o sigurnosti mobilnih uređaja u svakoj tvrtki koja se služi i posjeduje povjerljive informacije. Unatoč negativnim aspektima, može se reći kako su mobilne tehnologije ipak omogućile tvrtkama optimizaciju operacija, povećanje korisničkog iskustva i uštedu vremena što je na kraju donijelo i konkurentsku prednost na tržištu.

¹ <https://teacode.io/> [pristupljeno: 12. 9. 2024.]

5. Zaključak

Uloga mobilnih tehnologija u modernim poslovnim okruženjima pokazuje se kao ključna za unapređenje produktivnosti i efikasnosti poduzeća. Integracija mobilnih tehnologija omogućuje bržu razmjenu informacija, fleksibilnost u radu i bolju koordinaciju među zaposlenicima, što direktno doprinosi većoj radnoj učinkovitosti. Standardizacija poslovnih procesa uz pomoć mobilnih aplikacija i alata za komunikaciju omogućava zaposlenicima da se usmjere na ključne zadatke, smanjujući vrijeme provedeno na administrativne obaveze i poboljšavajući cjelokupnu produktivnost.

Međutim, uspješna implementacija mobilnih tehnologija zahtijeva uzimanje u obzir i faktora zadovoljstva zaposlenika. Zadovoljstvo zaposlenika izravno utječe na njihovu motivaciju i performanse, što ukazuje na potrebu za stvaranjem pozitivnog radnog okruženja koje podržava njihove potrebe i pruža prilike za profesionalni razvoj. Sustavi nagrađivanja i priznanja igraju važnu ulogu u održavanju visoke razine angažmana i efikasnosti zaposlenika, čime se dodatno poboljšava poslovna učinkovitost.

Povećana produktivnost koju donosi mobilna tehnologija također dolazi s izazovima, uključujući potrebu za stalnim usavršavanjem i adaptacijom zaposlenika na nove tehnologije. Stoga je važno da poduzeća investiraju u obuku i podršku zaposlenicima, kao i u tehnologije koje su u skladu s njihovim poslovnim potrebama i ciljevima. U konačnici, uspješna integracija mobilnih tehnologija u poslovne procese može značajno unaprijediti operativnu učinkovitost i konkurentnost poduzeća, ali samo ako je podržana strategijama koje osiguravaju zadovoljstvo i angažman zaposlenika.

Zadovoljstvo zaposlenika i njihova produktivnost ostaju neodvojivi od uspjeha poduzeća u digitalnoj eri. Stoga, održavanje ravnoteže između tehnoloških inovacija i ljudskih čimbenika predstavlja ključ za ostvarivanje optimalnih poslovnih rezultata i dugoročnog uspjeha.

LITERATURA

1. Apple (2022). *iPhone: A History of Mobile Innovation*. Dostupno na: <https://www.apple.com>. [pristupljeno: 30. kolovoza 2024.]
2. Banjac, D. (2020). *Digitalizacija i inovacije u poslovanju*. Zagreb: Naklada Ljevak. [pristupljeno: 28. kolovoza 2024.]
3. Boyd M. Danah; Ellison, Nicole (2007) : Social Network sites: Definition, History and Scholarship, *Journal of Computer-Mediated Communication*. [pristupljeno: 28. kolovoza 2024.]
4. Business.com.: *How to Use Slack for Workplace Communication*. Dostupno na: <https://www.business.com/> [pristupljeno: 12. rujna 2024.]
5. Cisco (2021). *Network Security Solutions*. Dostupno na: <https://www.cisco.com>. [pristupljeno: 29. kolovoza 2024.]
6. Deloitte (2021). *Managing Remote Work and Employee Well-being Post-COVID-19*. New York, NY: Deloitte. [pristupljeno: 28. kolovoza 2024.]
7. Draganić, D. (2008). *Inovacije u poslovanju*. Zagreb: IEP. [pristupljeno: 28. kolovoza 2024.]
8. European Commission (2020). *Small and Medium-sized Enterprises in Europe: Overview of Statistics*. Brussels: European Commission. [pristupljeno: 29. kolovoza 2024.]
9. European Union (2020). *General Data Protection Regulation (GDPR)*. Dostupno na: https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/data-protection_en. [pristupljeno: 29. kolovoza 2024.]
10. Forbes (2021). *How Small Businesses Are Embracing Digital Transformation*. Forbes Media LLC. Dostupno na: <https://www.forbes.com>. [pristupljeno: 30. kolovoza 2024.]
11. Gartner (2020). *HR Trends Report: The Impact of Digitalization on Talent Acquisition*. Stamford, CT: Gartner. [pristupljeno: 30. kolovoza 2024.]
12. Gartner (2021). *The Impact of Digital Transformation on HR Practices*. Stamford, CT: Gartner. [pristupljeno: 31. kolovoza 2024.]
13. Google (2021). *Artificial Intelligence in Cybersecurity*. Dostupno na: <https://cloud.google.com/security>. [pristupljeno: 28. kolovoza 2024.]

14. Huang, H., Zhang, L., and Wu, J. (2021). *Mobile Device Security Risks and Protection Strategies*. Journal of Cybersecurity, 5(1), pp. 34-45. [pristupljeno: 28. kolovoza 2024.]
15. IBM (2021). *Cyber Security Incident Response*. Dostupno na: <https://www.ibm.com/security/incident-response>. [pristupljeno: 30. kolovoza 2024.]
16. ISO/IEC (2021). *ISO/IEC 27001:2013 Information Security Management*. Dostupno na: <https://www.iso.org>. [pristupljeno: 28. kolovoza 2024.]
17. Kaspersky (2021). *Cybersecurity for Businesses*. Dostupno na: <https://www.kaspersky.com/business-security>. [pristupljeno: 30. kolovoza 2024.]
18. Klarić, M. (2021). *Sigurnosni izazovi u digitalnom poslovnom okruženju*. Split: Fakultet organizacije i informatike. [pristupljeno: 15. kolovoza 2024.]
19. Kolar, V. (2021). *Mobilna trgovina i digitalne inovacije*. Rijeka: Mate d.o.o. [pristupljeno: 29. kolovoza 2024.]
20. McAfee (2021). *Threats and Risks in Cybersecurity*. Dostupno na: <https://www.mcafee.com>. [pristupljeno: 28. kolovoza 2024.]
21. McKinsey & Company (2019). *The Impact of Transformational Leadership on Organizational Performance*. McKinsey & Company. [pristupljeno: 30. kolovoza 2024.]
22. McKinsey & Company (2021). *Global Workforce Surveys*. [pristupljeno: 28. kolovoza 2024.]
23. Mihalj, D. (2020). *Transformacija poslovanja kroz mobilnu tehnologiju*. Osijek: Univerzitet Josipa Jurja Strossmayera. [pristupljeno: 30. kolovoza 2024.]
24. OECD (2020). *Promoting Productivity for Inclusive Growth in Small and Medium-sized Enterprises*. Paris: OECD Publishing. [pristupljeno: 29. kolovoza 2024.]
25. OWASP (2021). *Open Web Application Security Project*. Dostupno na: <https://owasp.org>. [pristupljeno: 29. kolovoza 2024.]
26. Radoš, S. (2022). *Strategije zaštite podataka u digitaliziranom poslovnom okruženju*. Osijek: Egida. [pristupljeno: 30. kolovoza 2024.]
27. Škorić, I. (2022). *Utjecaj pandemije COVID-19 na mobilna plaćanja*. Split: Fakultet elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje. [pristupljeno: 27. kolovoza 2024.]
28. Symantec (2021). *Web Security Solutions*. Dostupno na: <https://www.broadcom.com>. [pristupljeno: 27. kolovoza 2024.]
29. Trend Micro (2021). *Endpoint and Mobile Security Solutions*. Dostupno na: <https://www.trendmicro.com>. [pristupljeno: 28. kolovoza 2024.]

30. Vuković, S. (2019). *Suvremene tehnologije i poslovne strategije*. Zagreb: Naklada Slap.
[pristupljeno: 28. kolovoza 2024.]
31. Woszczyński, A., and Janz, B. (2018). *Technology Acceptance in the Workplace*. Springer. [pristupljeno: 29. kolovoza 2024.]

POPIS SLIKA

Slika 1., Motorola DynaTAC 8000x (izvor: www.portofon.com).....	4
Slika 2., Nokia 9000 Communicator (izvor: mobilephonemuseum)	4
Slika 4., Antivirusni softver za Apple mobitele (izvor: screenshot s mobilnog uređaja autora)	9